

MUSEOVIRASTO, MUINAISJÄÄNNÖSTEN HOITOYKSIKKÖ: HOIDON JA KÄYTÖN TARKASTUS

VASTAANOTTAJA: ULLA-RIITTA KAUPPI, MUSEOVIRASTO
LÄHETTÄJÄ: PÄIVI MAARANEN, MUSEOVIRASTO
ASIA: TUKIKOHTA XVII, ASEMA 13: MAASTOKÄYNTI
PVM: 21.10.2002
KOPIO: RITVA KEKO, HELSINGIN KAUPUNKI/RAKENNUSVIRASTO

Pakilan kirkon pohjois- ja koillispuolella olevan tukikohdan XVII Pakilanpuistossa ja kirkonmäellä sijaitsevan aseman 13 tilanne tarkastettiin perjantaina **18.10.2002 maastokäynnillä**, mihin osallistuivat sekä rakennuttaja että muiden sidosryhmien edustajat (ks. Ritva Keon laatima muistio). Maastokäynnin **tavoitteena** oli selvittää, miten Pakilan kirkon pohjoispuolella kulkevan pyörätien siirto voidaan toteuttaa aseman 13 kohdalla ja miten linnoiteympäristöä voidaan tulevaisuudessa kunnostaa.

1) **Kohteen kuvaus:** asema 13 on **suurehko, kohtalaisen hyvin säilynyt** asema, jossa on kallioon louhittuja ja maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja sekä betonista valettuja suojahuoneita ja tulipesäkkeitä. Osa haudoista on betonoituja, osa betonoimattomia, ja rakenteita on tuettu myös kivirakentein. Suojahuoneiden ja yhden tulipesän katto on räjäytetty. Lisäksi alueella on makadamateitä, rakentamattomia kuoppia sekä luola, joka on väestönsuojelukäytössä. Osa asemasta on hävinnyt rakentamisen vuoksi. (Laine 1996a: 66-67).

2) **Nykytila:** maastokäynnillä havaittiin, että kirkko ja sen välitön **lähiympäristö ovat muuttumassa** kirkon uudistus- ja laajennushankkeen vuoksi. Asema 13:n itäinen, kehämäinen yhdyshauta tulipesäkkeineen ja suojahuoneineen on aivan kirkon lähistöllä. Lisäksi yksi sen yhdyshautoista on aikanaan sivunnut kirkkorakennuksen itäsivua (ks. oheinen karttaote). Tämä yhdyshauta lienee osittain tuhoutunut jo aikanaan kirkkorakennusta rakennettaessa. Myös kirkkorakennuksen koilliskulmaan rakennettu maanalainen väestönsuoja on tuhonnut aluetta, jolla yhdyshauta on sijainnut. Mainitun väestönsuojan vuoksi **kirkkoa sivuava pyörätie on osittain siirrettävä** kirkosta kauemmaksi, missä yhteydessä myös kirkkorakennusta sivuavan haudan vielä säilynyt osa on joko täytettävä tai ylitettävä sillalla. Säilynyt osa on maahan kaivettua, betonoimatonta hautaa, joka on jo osin täyttynyt vanhalla maalla ja uudemmalla sepelillä. Aivan kehämäisen yhdyshaudan yhtymäkohdassa hauta on paremmassa kunnossa

3) **Toimenpidearvio pyörätien rakentamisen osalta:** kirkkoa aikanaan sivunnut yhdyshauta on pääosin tuhoutunut tai täyttynyt rakennustoiminnan vuoksi. Koska hauta on rakenteeltaan maahan kaivettu ja betonoimaton, se lienee myös osittain maaton vaikeasti havaittavaksi. **Uuden pyörätien linjauksen kohdalta hauta on myös jo suurimmilta osin maaton ja täyttynyt.** Tämän vuoksi haudan täyttäminen pyörätien linjalla ei enää tuhoa enemmän kohdetta vaan on perusteltavissa. Pyörätien siirtämisessä ja haudan täyttämisessä on kuitenkin säilytettävä haudan alkukohta näkyvissä siten, että se on havaittavissa vielä täyttämisen jälkeenkin. Näin säilyy myös tieto siitä, missä hauta on suurin piirtein aikaan sijainnut. Täyttö luiskataan ja tuetaan esimerkiksi puu- tai kivirakentein siten, että täyttöaines ei valu kehämäiseen yhdyshautaan. **Pyörätien pohjoisreuna suositellaan lisäksi tehtävän turvallisesti** joko aidan tai istutusten avulla, jotka joudutaan osittain sijoittamaan linnoitealueelle kehämäisen yhdyshaudan eteläreunaan. Pyöräilijöiden ja liikkujien turvallisuus on asetettava tässä tapauksessa tärkeälle sijalle, koska ajautuminen linnoitteen kehämäiseen yhdyshautaan varsinkin länsisuunnasta tultaessa esim. liukkaalla säällä on mahdollista. Lisäksi suorajakenteet estävät tahallisen pyöräilyn luiskan kautta yhdyshautaan. Kulku hautaan on kuitenkin tarvittaessa toteutettavissa esim. erillisten kulkuportaiden avulla. Suojarakenteen toteuttamisessa muinaisjäännöstä on tuhottava mahdollisimman vähän, ja tarvittaessa neuvoteltava asiasta tutkija Ulla-Riitta Kaupin kanssa. Tarvittaessa kohteeseen voidaan tehdä myös uusi maastokäynti suunnitelmien tarkentamiseksi.

4) **Suuntaviivoja kohteen kunnostamiseen:** aseman 13 kunnostamista kannattaa harkita, sillä se on kokonaisuudessaan varsin **näyttävä** ja sijaitsee lähellä pientaloasutusta. Sivuava pyörätie tekee kohteesta **helposti saavutettavan** ja sijainti kirkon yhteydessä lisää kohteella kävijöiden määrää. Alkuvaiheessa kohdetta voitaisiin **kunnostaa normaalin puistonhoidon yhteydessä** siten, että esimerkiksi alikasvuskusikko poistetaan ja osaa lehtevästä pensastosta harvennetaan. Näin kohdetta saadaan avarammaksi ja sen havainnointi helpottuu. Lisäksi roskien ja mahdollisen puutarhajätteen poisto yhdyshautoista ja muista rakenteista on suositeltavaa Pitkällä tähtäimellä kohteen kunnostaminen osana Helsingin kaupungin linnoitteiden kunnostamishanketta on hyvä ratkaisu. Kohteen hoidossa voidaan tällöin noudattaa Sirkku Laineen (1996b) laatimaa mallia soveltuvin osin, mutta lisäksi käännytään Museoviraston muinaisjäännösten hoitoyksikön puoleen suunnitteluvaiheessa suunnitelman tarkistuttamiseksi ja **hoitoluvan** anomiseksi.

5) **Lähteet:**

Laine, Sirkku 1996a. Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä. *Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja* 1996: 3.

Laine, Sirkku 1996b. Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä. Hoito-ohje. *Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja* 1996: 4.

6) **Liitteet:**

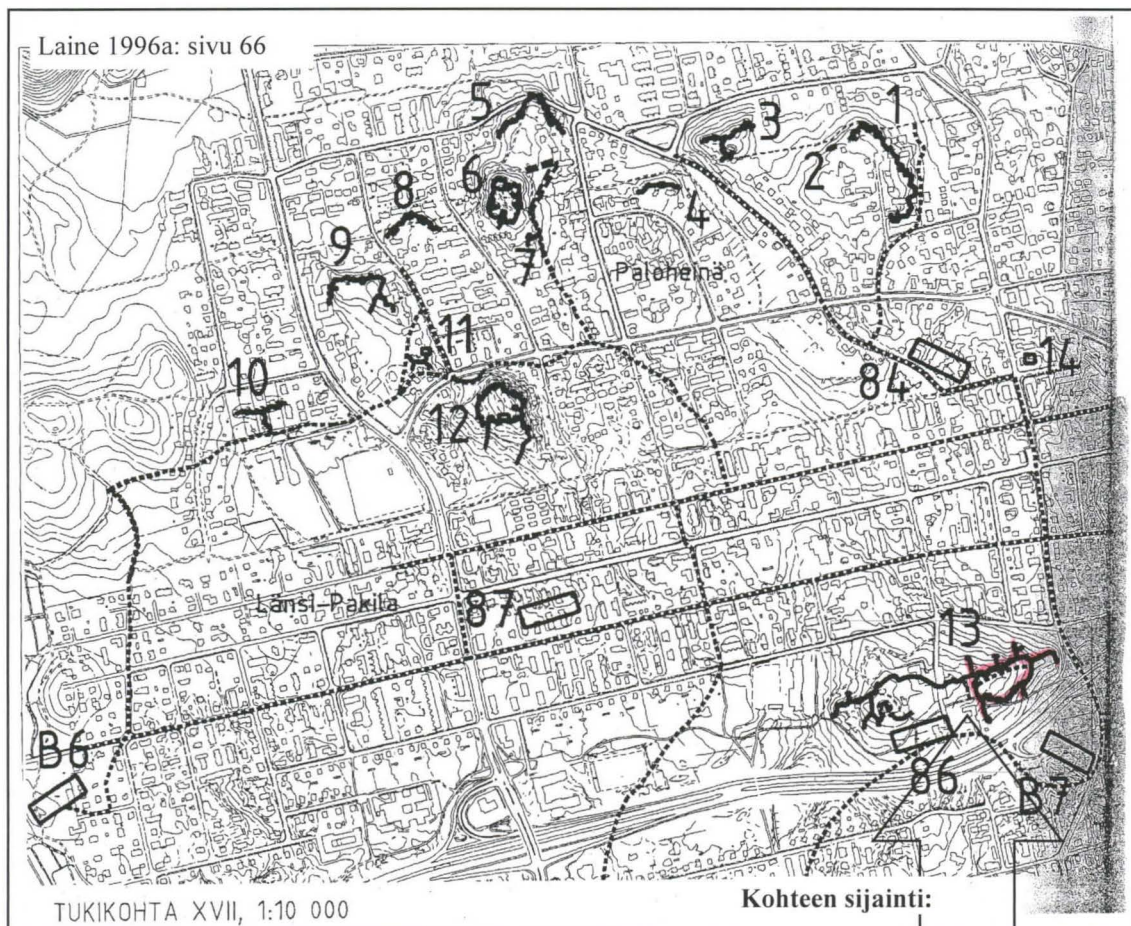
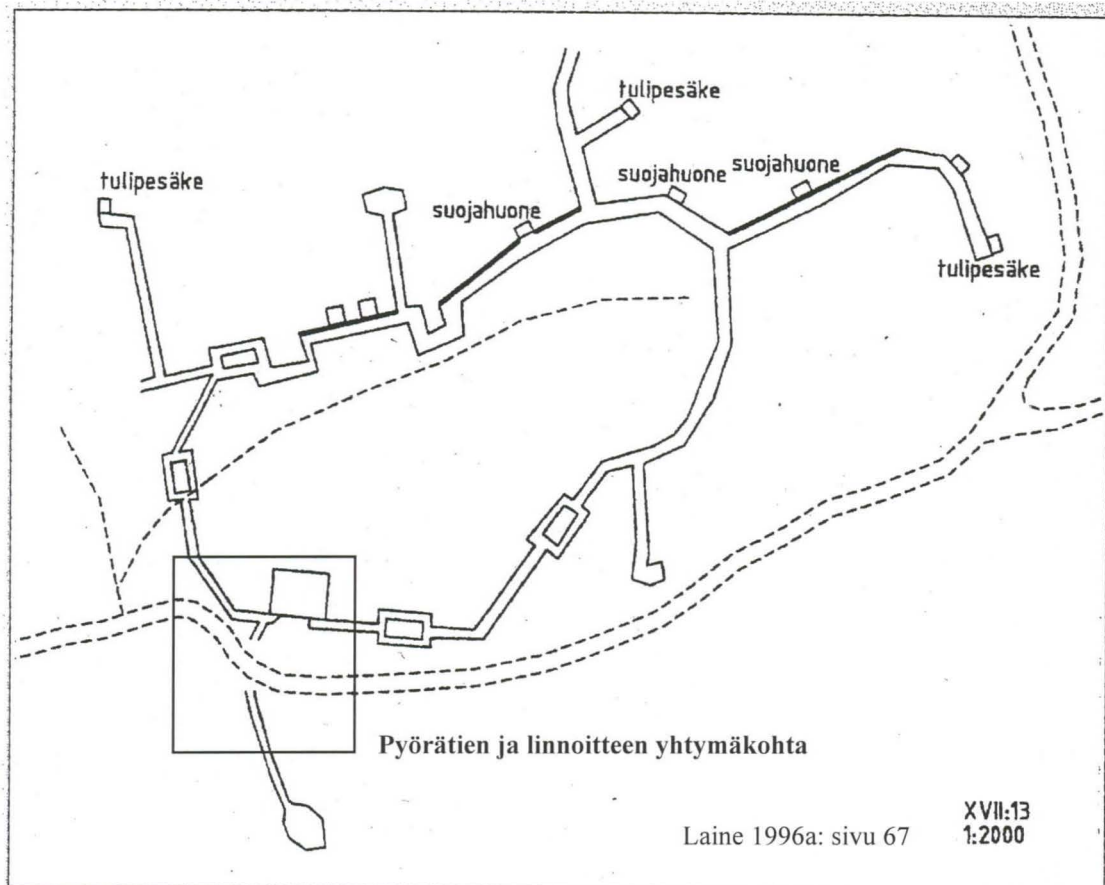
- karttaotteet kohteesta: sijaintikartta ja yksityiskohtainen kartta
- linnoitteiden hoito-ohje

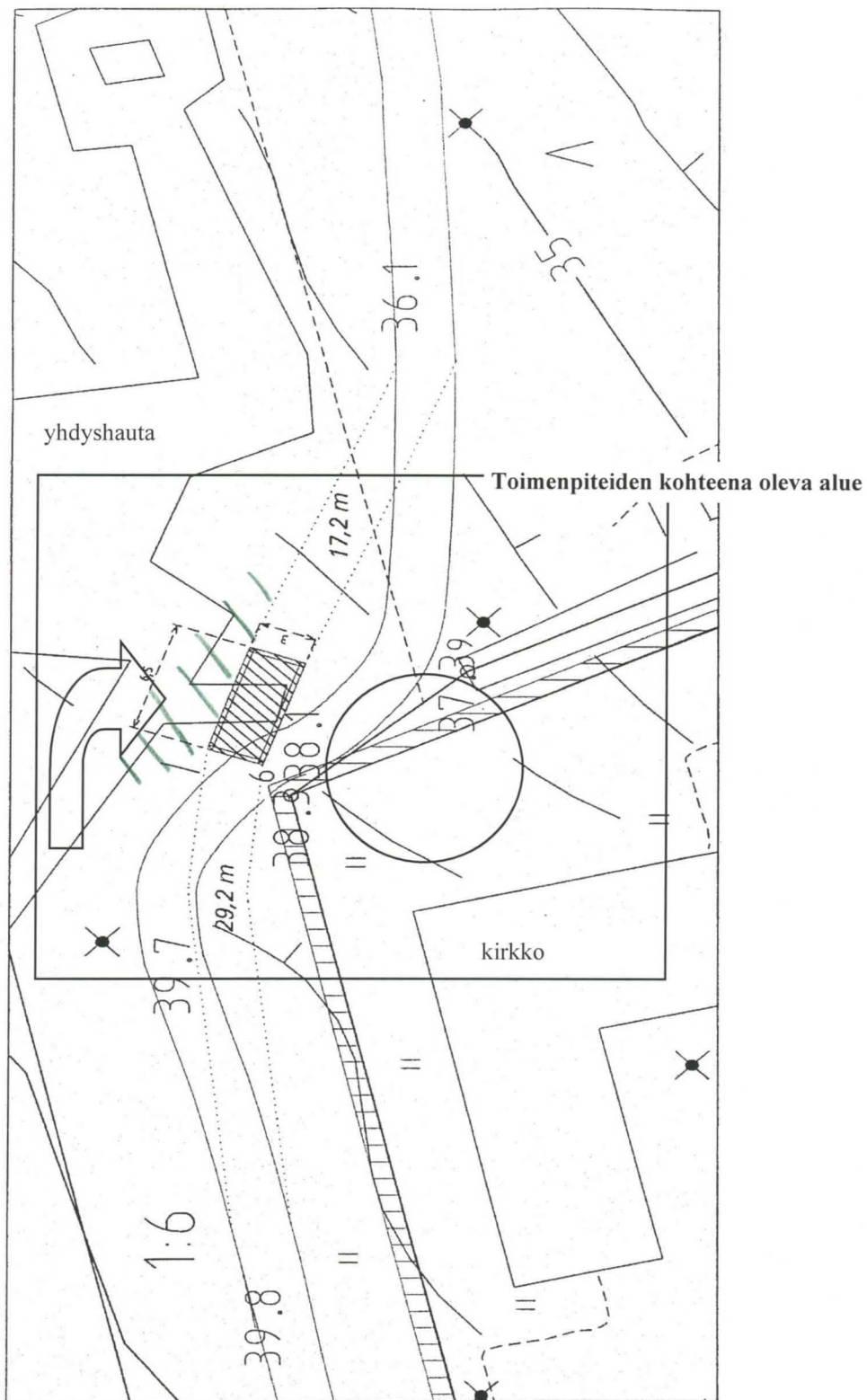
21.10.2002

Päivi Maaranen

Päivi Maaranen

Karttaliite I hoidon ja käytön tarkastukseen, 21.10.2002/Päivi Maaranen

PohjakarttaRitva Keon/HKR lähettämästä kartasta:

- oleva polku merkitty yhtenäisellä viivalla
- uusi polku merkitty pisteviivalla
- ehdotus mahdollisesta siltarakenteesta merkitty vinoviivoituksella
- ympyrä osoittaa väestönsuojan rakentamisessa suurinpiirtein tuhoutuneen alueen

Maastossa havaitun perusteella tehty alustava toimenpide-ehdotus, jonka mukaan siltarakenteen sijaan tehdään täyttö, missä jo nyt osittain täyttynyt hauta täytetään loppuun mutta nuolen osoittaman haudan alkuosa jää näkyviin. Turvarakenteita tarvitaan vihreällä merkittyyn osaan.